

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ: ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

Διάλεξη 11

Τρίτο επεισόδιο (172b-173a): Επισήμανση μεθοδολογικών
σφαλμάτων – Τρίτο ιντερλούδιο (173a-d): Το όνειρο του Σωκράτους
και η τρίτη ουτοπία.

Νικόλαος Γ. Χαραλαμπόπουλος
Τμήμα Φιλολογίας

Σκοποί ενότητας

Βασικός στόχος της ενδέκατης διάλεξης είναι η μεταφραστική, ερμηνευτική και υφολογική προσέγγιση του τρίτου επεισοδίου του εξεταζόμενου πλατωνικού διαλόγου (172b-173a). Μέσω της εκ του σύνεγγυς ανάγνωσης του αρχαίου κειμένου επιδιώκεται αρχικά η επισήμανση μεθοδολογικών σφαλμάτων και η παρουσίαση του ονείρου του Σωκράτους που συνιστά την τρίτη ουτοπία.

Περιεχόμενα ενότητας

- Τρίτο επεισόδιο (172b-173a): Επισήμανση μεθοδολογικών σφαλμάτων.
- Τρίτο ιντερλούδιο (173a-d): Το όνειρο του Σωκράτους και η τρίτη ουτοπία.

Περιγραφή μαθήματος

Στην ενδέκατη διάλεξη εξετάζεται το τρίτο επεισόδιο του πλατωνικού διαλόγου (172b-173a) και το τρίτο ιντερλούδιο (173a-d). Ο Σωκράτης δεν δέχεται ότι η σωφροσύνη μπορεί να οδηγήσει στην ευτυχία και πιστεύει ότι, ακόμα κι αν κάποιος ήξερε τα πάντα και ζούσε σύμφωνα με τη γνώση, δεν θα ήταν ευτυχισμένος. Μέσω της εκ του σύνεγγυς ανάγνωσης του πλατωνικού κειμένου θα επισημανθούν αρχικά κάποια μεθοδολογικά σφάλματα και στη συνέχεια θα παρουσιαστεί αναλυτικά το όνειρο του Σωκράτους που συνιστά την τρίτη ουτοπία.

Ερμηνευτικά σχόλια

- Η παραδοχή ότι το μόνο όφελος της σωφροσύνης είναι η ευχέρεια στην απόκτηση της γνώσης υποχρεώνει τον Σωκράτη να ασκήσει κριτική στην μεθοδολογία και την επιπολαιότητα της επιχειρηματολογίας τους.
- Το ομηρικό διακείμενο (τ 560-581) και η διπλή επανεγγραφή του Σωκράτους ως Πηνελόπης και του Κριτία ως Οδυσσέως.

Ερμηνευτικά σχόλια

Το αφήγημα της τρίτης ουτοπίας, όπως και τα ομολογία του της ποιήσεως και του αινίγματος, παραμένει κείμενο ανοιχτό, δηλ. επιδεκτό περισσότερων της μιας ερμηνειών, γι' αυτό και το καταληκτήριο ερώτημα μένει αναπάντητο: Είναι οι πολίτες της ονειρικής ουτοπίας ευτυχισμένοι;

Πλάτων, Χαρμίδης (172b-173d)

Τρίτο επεισόδιο (172b)

[172b] ἄρ' οὖν, ἣν δ' ἐγώ, τοῦτ' ἔχει τὸ ἀγαθὸν ἣν νῦν εὐρίσκομεν σωφροσύνην οὔσαν, τὸ ἐπιστήμην ἐπίστασθαι καὶ ἀνεπιστημοσύνην, ὅτι ὁ ταύτην ἔχων, ὅτι ἂν ἄλλο μαθήνη, ῥᾶόν τε μαθήσεται καὶ ἐναργέστερα πάντα αὐτῷ φανεῖται, ἅτε πρὸς ἑκάστῳ ᾧ ἂν μαθήνη προσκαθορῶντι τὴν ἐπιστήμην: καὶ τοὺς ἄλλους δὴ κάλλιον ἐξετάσει περὶ ὧν ἂν καὶ αὐτὸς μάθη, οἱ δὲ ἄνευ τούτου ἐξετάζοντες ἀσθενέστερον καὶ φαυλότερον τοῦτο δράσουσιν;

Τρίτο επεισόδιο (172c)

ἄρ', ὦ φίλε, τοιαῦτα [172c] ἅττα ἐστὶν ἃ ἀπολαυσόμεθα τῆς σωφροσύνης, ἡμεῖς δὲ μείζον τι βλέπομεν καὶ ζητοῦμεν αὐτὸ μείζον τι εἶναι ἢ ὅσον ἐστίν;

τάχα δ' ἄν, ἔφη, οὕτως ἔχοι.

ἴσως, ἦν δ' ἐγώ: ἴσως δέ γε ἡμεῖς οὐδὲν χρηστὸν ἐζητήσαμεν. τεκμαίρομαι δέ, ὅτι μοι ἄτοπ' ἅττα καταφαίνεται περὶ σωφροσύνης, εἰ τοιοῦτόν ἐστιν. ἴδωμεν γάρ, εἰ βούλει, συγχωρήσαντες καὶ ἐπίστασθαι ἐπιστήμην δυνατὸν εἶναι [εἰδέναί], καὶ ὁ γε ἐξ ἀρχῆς ἐτιθέμεθα σωφροσύνην εἶναι, τὸ εἰδέναί ἃ τε οἶδεν καὶ ἃ μὴ οἶδεν,

Τρίτο επεισόδιο (172d)

μὴ [172d] ἀποστερήσωμεν, ἀλλὰ δῶμεν: καὶ πάντα ταῦτα δόντες ἔτι βέλτιον σκεψώμεθα εἰ ἄρα τι καὶ ἡμᾶς ὀνήσει τοιοῦτον ὄν. ἃ γὰρ νυνδὴ ἐλέγομεν, ὡς μέγα ἂν εἴη ἀγαθὸν ἢ σωφροσύνη εἰ τοιοῦτον εἴη, ἡγουμένη διοικήσεως καὶ οἰκίας καὶ πόλεως, οὗ μοι δοκοῦμεν, ὦ Κριτία, καλῶς ὠμολογηκέναι.

πῶς δὴ; ἦ δ' ὅς.

ὅτι, ἦν δ' ἐγώ, ῥαδίως ὠμολογήσαμεν μέγα τι ἀγαθὸν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις εἰ ἕκαστοι ἡμῶν, ἃ μὲν ἴσασιν, πράττειεν ταῦτα, ἃ δὲ μὴ ἐπίσταιντο, ἄλλοις παραδιδοῖεν τοῖς ἐπισταμένοις.

Τρίτο επεισόδιο (172e)

[172e] οὐκ οὖν, ἔφη, καλῶς ὠμολογήσαμεν;

οὐ μοι δοκοῦμεν, ἦν δ' ἐγώ.

ἄτοπα λέγεις ὡς ἀληθῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες.

νὴ τὸν κύνα, ἔφην, καὶ ἐμοί τοι δοκεῖ οὕτω, κἀνταῦθα καὶ ἄρτι ἀποβλέψας ἄτοπ' ἄττ' ἔφην μοι προφαίνεσθαι, καὶ ὅτι φοβοίμην μὴ οὐκ ὀρθῶς σκοποῖμεν. ὡς ἀληθῶς γάρ, εἰ ὅτι μάλιστα τοιοῦτόν ἐστιν ἢ σωφροσύνη, οὐδέν μοι [173a] δῆλον εἶναι δοκεῖ ὅτι ἀγαθὸν ἡμᾶς ἀπεργάζεται.

Τρίτο ιντερολούδιο (173a)

οὐδέν μοι [173a] δῆλον εἶναι δοκεῖ ὅτι ἀγαθὸν ἡμᾶς ἀπεργάζεται.

πῶς δῆ; ἦ δ' ὅς. λέγε, ἵνα καὶ ἡμεῖς εἰδῶμεν ὅτι λέγεις.

οἶμαι μὲν, ἦν δ' ἐγώ, ληθεῖν με: ὅμως τό γε προφαινόμενον ἀναγκαῖον σκοπεῖν καὶ μὴ εἰκῆ παριέναι, εἴ τις γε αὐτοῦ καὶ σμικρὸν κήδεται.

καλῶς γάρ, ἔφη, λέγεις.

ἄκουε δῆ, ἔφην, τὸ ἐμὸν ὄναρ, εἴτε διὰ κεράτων εἴτε δι' ἐλέφαντος ἐλήλυθεν.

Τρίτο ιντερλούδιο (173b)

εἰ γὰρ ὅτι μάλιστα ἡμῶν ἄρχοι ἢ σωφροσύνη, οὔσα οἴαν νῦν
ὀριζόμεθα, ἄλλο τι κατὰ τὰς [173b] ἐπιστήμας πάντ' ἂν
πράττοιτο, καὶ οὔτε τις κυβερνήτης φάσκων εἶναι, ὧν δὲ οὔ,
ἑξαπατῶ ἂν ἡμᾶς, οὔτε ἰατρὸς οὔτε στρατηγὸς οὔτ' ἄλλος
οὔδεις, προσποιούμενός τι εἰδέναί ὃ μὴ οἶδεν, λανθάνοι ἂν: ἐκ
δὴ τούτων οὕτως ἐχόντων ἄλλο ἂν ἡμῖν τι συμβαίνοι ἢ ὑγιέσιν
τε τὰ σώματα εἶναι μᾶλλον ἢ νῦν, καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ
κινδυνεύοντας καὶ ἐν πολέμῳ σώζεσθαι

Τρίτο ιντερλούδιο (173c)

καὶ τὰ σκεύη καὶ τὴν ἀμπεχόνην καὶ ὑπόδεσιν [173c] πᾶσαν καὶ τὰ χρήματα πάντα τεχνικῶς ἡμῖν εἰργασμένα εἶναι καὶ ἄλλα πολλὰ διὰ τὸ ἀληθινοῖς δημιουργοῖς χρῆσθαι; εἰ δὲ βούλοιό γε, καὶ τὴν μαντικὴν εἶναι συγχωρήσωμεν ἐπιστήμην τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, καὶ τὴν σωφροσύνην, αὐτῆς ἐπιστατοῦσαν, τοὺς μὲν ἀλαζόνας ἀποτρέπειν, τοὺς δὲ ὡς ἀληθῶς μάντις καθιστάναι ἡμῖν προφήτας τῶν μελλόντων.

Τρίτο ιντερλούδιο (173d)

κατεσκευασμένον δὴ οὕτω τὸ ἀνθρώπινον γένος [173d] ὅτι μὲν ἐπιστημόνως ἂν πράττοι καὶ ζῶη, ἔπομαι--ἢ γὰρ σωφροσύνη φυλάττουσα οὐκ ἂν ἐὼη παρεμπίπτουσαν τὴν ἀνεπιστημοσύνην συνεργὸν ἡμῖν εἶναι--ὅτι δ' ἐπιστημόνως ἂν πράττοντες εὖ ἂν πράττοιμεν καὶ εὐδαιμονοῖμεν, τοῦτο δὲ οὕπω δυνάμεθα μαθεῖν, ὦ φίλε Κριτία.

ἀλλὰ μέντοι, ἢ δ' ὅς, οὐ ῥαδίως εὐρήσεις ἄλλο τι τέλος τοῦ εὖ πράττειν, ἐὰν τὸ ἐπιστημόνως ἀτιμάσης.

σμικρὸν τοίνυν με, ἦν δ' ἐγώ, ἔτι προσδίδαξον. τίνοσ ἐπιστημόνως λέγεις; ἢ σκυτῶν τομῆς;

Πηγή αρχαίου κειμένου

Πηγή για το αρχαίο κείμενο: *Βικιθήκη*

<https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A7%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%AF%CE%B4%CE%B7%CF%82>

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Νικόλαος Γ. Χαραλαμπόπουλος, Τίτλος μαθήματος: «Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία: Πλάτων και η Θεωρία των Ιδεών. Διάλεξη 11 Τρίτο επεισόδιο (172b-173a): Επισήμανση μεθοδολογικών σφαλμάτων – Τρίτο ιντερλούδιο (173a-d): Το όνειρο του Σωκράτους και η τρίτη ουτοπία».

Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/LIT1905/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

